

Isten szépsége

Júliusi éjszaka. A távolban mennydörgés morajlik. Esett. A levegő hűvös. Az utcai lámpák fakó fényében súlyos vízcseppek csillognak az előkertek bokrain. A házak ablakai nyitva állnak, az éjszakai égbolton csendesen siklik egy repülőgép. Ebben a pillanatban boldogság tölt el. A hála hulláma önt el, és lelkemből ezek a szavak tolnak föl: „Istenem, milyen szép is vagy!”

Mi történik itt? Hogy jövök én ahhoz, hogy Istennel hozzam kapcsolatba az esőt, az utcai lámpákat és a repülőgépet? Az, hogy e világ dolgainak összjátéka megérintette a szívemet azon a júliusi éjszakán – rendjén való lehet. De hogy emiatt rögtön Istent is belekeverjem az egészbe? Nem fennhéjázó, túlzottan romantikus, vagy éppen eretnek viselkedés ez? Valóban jogos lenne, ha Isten teremtett világának szépségét magasztalnám, de az már nem, hogy érzelmeim túlradásában felcseréljem őt teremtésével. Mert hiszen Isten nem a világban van, hanem túl van a világon. Hogyan is lehetne benn ebben a világban – tekintettel a rengeteg bajra és szenvedésre, háborúra és éhezésre? Nem, Isten nincs benn a világban, és mivel nincs a világban, következésképp nem is látható, így azt sem mondhatjuk, hogy Isten szép. Isten jó és nagy és mindenható, de nem szép. Esetleg a teremtése szép olykor.

Meglehet. És mégis ott élt bennem a mély bizonyosság: Isten szép. És szépsége nem más, mint annak a világnak a szépsége, amely azon a júliusi éjszakán bevilágított a szívembe. Eretnek vagyok hát, ha ilyesmit érzek? E kérdés megválaszolása helyett szeretném inkább megérteni azt, amit tapasztaltam: Miféle szépség az, amely fölragyogott számomra azon az éjszakán? Mi az benne, ami lehetővé tette számomra, hogy általa Isten szépségét tapasztaljam meg? Mi a szépség?

Immanuel Kant, a filozófus szerint „szép az, ami érdek nélkül tetszik” – olyasmi, amihez olyan szabadon és fesztelenül viszonyulhatok, hogy még a léte sem fontos számomra. Ebben az – ahogy a filozófusok mondják – *esztétikai* értelmezésben a szépség mindig akkor jellemez egy jelenséget, ha csöndes önelégültséggel, cél és haszon nélkül, egyszerűen csak van. Ezzel az „érdeknélküliséggel” indítottak meg engem az esőtől ned-

ves bokrok? – Nem, nem ez hatott meg. Ehhez hiányzott belőlem a távolságtartás. Szerettem volna átölelni a világot, gyengéden megölelni – ennyire fontos volt számomra, hogy létezik.

Nem az érdek nélküli tetszés, nem a dolgok esztétikai értelme ragadott meg azon az éjszakán. Sokkal inkább úgy tűntem magam számára, mintha szerelmes lennék – olyan valaki, akit elragadott valami szépség, hirtelen meglepte, mintha valaki elvonta volna a fátylat a világ arcáról, s az most ragyogó szemekkel sugárzott felém, és felébresztette bennem a szeretetet.

Az emberek egykor így írták le a szépségről szerzett tapasztalatukat: egy kívülről érkező hatás erőt vett rajtuk; az Isteni epifániája („megjelenése”) következett be a világban, mégpedig kéréstelenül, s magával ragadta az ember szívét. Az ókori, a középkori és a reneszánsz gondolkodók egyaránt azt tanították, hogy a szépség és a szeretet nem választható el: A szépség felébreszti a szeretetet, a szeretet meglátatja a szépséget. És minél inkább eltelik a szív szeretettel, annál fogékonyabb lesz a szépségre, annál könnyebb lesz számára még ott is megpillantani a szépséget, ahol a hétköznapi tekintet még csak nem is sejtette.

A szépségnek ez a klasszikus felfogása megkönnyíti számomra, hogy megértsem éjszakai átváltozásomat. Igen, ez a szerelmes állapot ébredt fel bennem – és lassanként képes voltam megérezni, hogyan nyílik meg egyre jobban a szívem, és fogad be egy számomra addig rejtett szépséget; s ez odáig ment, hogy ebben a pillanatban minden szépségnek tűnt nekem: a világ, az élet, egyszerűen minden. „Istenem, milyen szép is vagy!”

De még egyszer: Miért nem „Isten teremtése”? Mert jobban megnézve egyáltalán nem e világ dolgai ragadtak magukkal, hanem az összjátékuk, együttesük, összhangjuk, harmóniájuk; és mert

ebbe én is beletartoztam, belefoglaltam és fölemeltem ebbe a szimfóniába, amelyben együtt rezegtek. Bizonyára minden létezőknek e harmóniájára gondoltam, amikor azt gondoltam: „Istenem, milyen szép is vagy!” A harmónia ragyogása sugárzott felém, és világított be a szívembe olyannyira, hogy az tudta: a világ értelmes, a világ jó, a világ rendjén van – Isten mindenben jelen van.

„Nem az Ő szépségének fényes ragyogását sugározza a világ?” – kérdezte kerekén 750 évvel ezelőtt Rumi, a szufi misztikus. „Óh, igen” – szeretném vele együtt válaszolni ama júliusi éjszaka óta. Az Ő szépsége sugárzik szét a világban, mihelyt megnyitom a szívemet, és fogékonyra teszem e szépség számára. Isten a szépségen keresztül teszi láthatóvá magát, és úgy jelenik meg, mint jó és értelmes valóság, mint igenlésre méltó és boldogító valóság, mint az a valóság, amelyik legbelül összetartja a világot, és abba a felfoghatatlan harmóniába rendezi, amely mégiscsak kozmoszá teszi a lét végtelen sokféleségét. Ahol Isten ily módon láthatóvá teszi magát, s a szépség ragyogása bevilágít a szívbe, ott a szív alighanem mégis azt mondhatja egy éjszakai órán: „Istenem, milyen szép is vagy!”

Christoph Quarch

Forrás: Publik-Forum, 2007/16

